

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Folketingets Udvalg for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

København, den 18. april 2011
Sagsnr.: 9594
Dok.nr.: 225842

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i brev af 28. marts 2011 udbedt sig min besvarelse af spørgsmål 18 i forbindelse med forslag til lov om randzoner, L158.

Spørgsmål 18:

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 25/3 2011 fra Landbrug & Fødevarer, jf. L 158 – bilag 4.”

Svar:

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at lovforslaget ændres på en række specifikke punkter, som jeg i det efterfølgende skal kommentere punkt for punkt.

Indledningsvis skal jeg dog generelt bemærke, at randzonenloven har til formål at sikre en forbedring af vandmiljøet i forhold til påvirkningen fra gødskning, sprøjtning og dyrkning, og til skabelse af ny natur, ikke mindst af hensyn til biodiversiteten.

Indgrebet er begrundet i, at det er nødvendigt for og i betydeligt omfang vil bidrage til at realisere de målsætninger om at sikre et vandmiljø af god kvalitet og etablering af mere natur, som er blandt formålene med Grøn Vækst aftalen, og som samlet skal sikre, at Danmark lever op til sine forpligtelser i henhold til EU's vandrammedirektiv og Natura 2000 direktiverne.

Heri ligger også, at i det omfang omfanget eller effekten af randzonerne svækkes gennem undtagelser eller dispensationer, vil dette alt andet lige resultere i et effekttab, som i stedet vil skulle kompenseres gennem andre tiltag. Hvis randzonerne ikke implementeres, skal der findes generelle virkemidler svarende til ca. 2.500 tons N. Det vil f.eks. svare til en sænkning af kvælstofnormen på 6 pct.

Vedrørende de specifikke ændringsønsker skal jeg bemærke følgende:

For så vidt angår ønsket om en samlet generel undtagelse af grøfter, render, kanaler m.v. skal jeg bemærke, at der ikke er dokumentation for, at randzoners beskyttelse af vandmiljøet i forhold til gødskning og sprøjtning er mindre end lige så væsentlig ved gravede vandløb end ved naturlige vandløb. Tvært imod vil brinkerne ved et gravet vandløb oftest være stejle, og dermed mindre end ved et naturligt vandløb.

Undtages grøfter, render, kanaler m.v. vil dette desuden reducere den samlede vandløbslængde, langs hvilken der udlægges randzoner til skønsomt ca. en tredjedel af den samlede vandløbslængde. Dette vil dermed tilsvarende reducere det samlede randzoneudlæg, hvorved loven ikke vil kunne nå målsætningen om i alt 50.000 ha randzoneareal.

Det må derfor antages, at dette vil indebære en tilsvarende forholdsmæssig reduktion af den tilstræbte udledningsreduktion, særligt i forhold til kvælstofudledningen. Denne udledningsmanko vil derfor, jf. mine generelle bemærkninger ovenfor, skulle dækkes gennem andre instrumenter.

For at undgå de særlige problemer i områder med mange grøfter, er der indsat en undtagelsesbestemmelse i lovforslagets § 1, stk. 3, med følgende ordlyd:
”Stk. 3. Forbuddene i stk. 1 gælder endvidere ikke for ikke-målsatte vandløb beliggende i marskområder m.v. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri fastsætter nærmere regler om, hvilke områder, der er omfattet af 1. punktum.”

I bemærkningerne til denne bestemmelse er det anført, at ”Ved marskområder m.v. forstås som udgangspunkt de områder i de syd- og sønderjyske marskområder, der er pålagt digebidragspligt i Darum-Tjæreborg marsken, Ribe marsken, Rejsby marsken, Ballum marsken og Tønder Marsken.”

Det er endvidere i bemærkningerne til denne bestemmelse anført, at ”Bemyndigelsen i § 1, stk. 3, forudsættes anvendt således, at undtagelsen ud over de nævnte områder også udstrækkes til at omfatte andre områder af tilsvarende karakter, dvs. med en tilsvarende tæt struktur af åbne afvandingsgrøfter, etableret som led i et samlet afvandingsystem.” De konkrete udpegninger vil blive foretaget på grundlag af en model, der forventes etableret ultimo 2011, og udmøntet i en bekendtgørelse medio 2012.

Der er i lovforslagets § 5 indsat en bestemmelse, som indebærer, at der kan ske en reduktion af bredden af randzonen, hvis det samlede areal af randzoner inden for en bedrift overstiger 5 pct. af bedriftens samlede areal. Grænsen på de 5 pct. giver efter regeringens vurdering en rimelig balance mellem de nødvendige miljøhensyn, herunder ikke mindst behovet for at reducere kvælstofudvaskningen, og hensynet til den enkelte lodsejer.

Vedrørende ønsket om en bredere dispensationsadgang mener jeg, at loven indeholder de nødvendige dispensationsmuligheder til at sikre, at den enkelte lodsejer ikke rammes urimeligt hårdt. Jeg vil gerne henvise til min besvarelse af spm. 19, hvor dispensationsmuligheden i § 6 uddybes.

Mht. udfordringen ved tab af harmoniareal er det korrekt, at etablering af randzoner indebærer, at der permanent fjernes 50.000 ha fra landets udbringningsareal, som

dermed ikke kan indgå i grundlaget for harmoniberegningerne. Dette forhold indgår også som en væsentlig del af beregningsgrundlaget for kompensationen til randzoner.

Miljøministeriet og Fødevarerministeriet vil arbejde på en løsning således, at der ikke som følge af randzonenloven opstår harmoniproblemer i en overgangsperiode omkring lovens ikrafttræden. Jordbrugeren har imidlertid også selv mulighed for at reducere harmoniproblemet. Jordbrugeren kan f. eks umiddelbart lægge overskydende husdyrgødning på lager, hvis der ikke kan findes en aftager. Det kræver ingen dispensation af nogen art.

Det gælder endvidere for alle husdyrproducenter, at afbrænding af husdyrgødning kan reducere harmoniproblemet. Derudover kan separering og anvendelse af gødning til biogas lette afsætningsmulighederne for husdyrgødningen. Harmoniproblemet vurderes dog at være af begrænset omfang, idet randzonenlovens § 5 medfører, at randzonearealet maksimalt vil omfatte 5 pct. af bedriftens samlede areal.

Vedrørende ønsket om en mere fleksibel randzonebredde skal jeg bemærke, at det er en forudsætning for at opnå den tilsigtede miljøeffekt, at randzonebredden fastsættes således, at der etableres 50.000 ha randzoner. En mere selektiv placering af bredstrækningerne vil, som det også fremgår af Landbrug og Fødevarers henvendelse, indebære, at randzonerne nogle steder bliver væsentligt smallere end forudset, hvilket alt andet lige vil reducere den tilstræbte effekt af randzonen. Det vil ikke være muligt efter ansøgers ønske at udlægge en bredere randzone med kompensation, idet der kompenseres for en pålagt forpligtelse med henblik på at implementere vandrammedirektivet.

Fødevarerministeriet er indstillet på, at forbedre de eksisterende muligheder for at kombinere randzoneudlægget med frivillige tilskudsordninger (Pleje af permanente græsarealer under artikel 68 ordningen eller tilskud til pleje af græs og naturarealer under landdistriktsprogrammet), så de arealer, der støder op til randzonearealer vil blive højt prioriteret. Det betyder, at landmanden kan søge disse frivillige tilskud på mindre arealer, der støder op til randzonen og på den måde sikre sammenhæng i driften.

Vedrørende kompensationsordningen fremgår det af Grøn Vækst aftalen, at ”såfremt antagelsen om landdistriktsprogrammets omfang for 2014 og frem ikke kan holde, vil omfanget af igangsatte initiativer (herunder finansiering) blive drøftet på ny.”

Endelig fremfører Landbrug og Fødevarer ønsket om, at randzonerne kan anvendes til miljøforbedrende tiltag, herunder til etablering af kunstige ådale. Vedrørende kunstige ådale, skal det bemærkes, at et vandløb altid skal måles fra kronekanten. Det følger heraf, at eventuelle ændringer af vandløbsprofilet, der indebærer en flytning af kronekanten, også vil medføre en tilsvarende flytning af såvel 2 m bræmmerne efter vandløbsloven som af randzonerne, der begge beregnes fra kronekanten.

Kronekanten er såvel i lov om randzoner som i vandløbsloven defineret som ”vandløbets eller søens øverste kant. Ved den øverste kant forstås overgangen fra det skrånede terræn med vandløbet eller søen til det flade terræn, der normalt kan jordbearbejdes.” Desuden gælder det, at der ikke vil kunne gives enkeltbetaling til de

arealer, der ligger i ”dobbeltprofilen”, og formentlig heller ikke ”randzonetilskud” på randzonearealer, der omfatter en dobbeltprofil.

Jeg vil gerne i denne sammenhæng præcisere en række forhold vedrørende dobbeltprofilerede vandløb:

- Etablering af et dobbeltprofil i et vandløb er reguleret i vandløbslovens § 16, og etablering af dobbeltprofiler kan kun ske efter tilladelse af de kommunale vandløbsmyndigheder.
- Formålet med dobbeltprofiler er sikring af bedre afvandringsforhold i perioder med voldsom nedbør.
- Udlæg af dobbeltprofilerede vandløb i selve randzonen vil have negativ miljøeffekt, idet effekten af randzonen bliver reduceret for såvel kvælstof, fosfor og pesticider.

Randzonenloven er således ikke til hinder for etablering af kunstige ådale, blot kan dette ikke ske inden for selve randzonen. Det skal i øvrigt bemærkes, at arealer, der anvendes til kunstige ådale eller dobbeltprofilerede vandløb heller ikke i dag vil kunne kvalificere til enkeltbetaling, idet forudsætningen herfor er, at arealet er i dyrkningsklar stand, hvilket normalt ikke vil være opfyldt, hvor der er afgravet til et dobbeltprofileret vandløb.

Randzonenloven vil ikke i sig selv være til hinder for, at der gennemføres miljøtiltag i randzonerne i det omfang disse ikke er i konflikt med lovens hovedforbud mod gødskning, sprøjtning, dyrkning eller anden jordbehandling i randzonerne. I det omfang eventuelle specifikke miljøtiltag måtte ligge ud over disse rammer, vil sådanne tiltag enten kræve særskilt hjemmel eller en dispensation efter bestemmelsen i lovens § 6.

Vandløb kan være beskyttet af naturbeskyttelsesloven. Sø - og åbeskyttelseslinjen gælder for en beskyttelseszone på 150 m på hver side af vandløbet for de vandløb, der efter tidligere lovgivning var registreret med en beskyttelseslinje og som har en bundbredde på over 2 m efter vandløbsloven, og indeholder et forbud mod at placere bebyggelse (bygninger, skure, master, campingvogne m.v.), anlæg, terrænændre, beplante og lignende. Samleloven (L 165) for Grøn Vækst aftalen er under behandling i Folketinget i øjeblikket, idet 1. behandlingen er gennemført. Der vil blive udarbejdet en betænkning i løbet af kort tid. Heri indgår bl.a., at det bliver muligt at etablere energiafgrøder indenfor sø - og åbeskyttelseslinjen.

Kommunerne kan dispensere fra bestemmelsen, hvis det konkret vurderes, at det ansøgte ikke er i konflikt med formålet med bestemmelsen. Den administrative praksis herom er restriktiv. Administrationen vil være lempeligere overfor miljø- og naturforbedrende tiltag, men vil fortsat være udlagt til kommunerne.

Henrik Høegh

/Ulla Heiden